

Kapitola V.

Lexikální analýza

Lexikální analyzátor (Scanner)

Zdrojový program

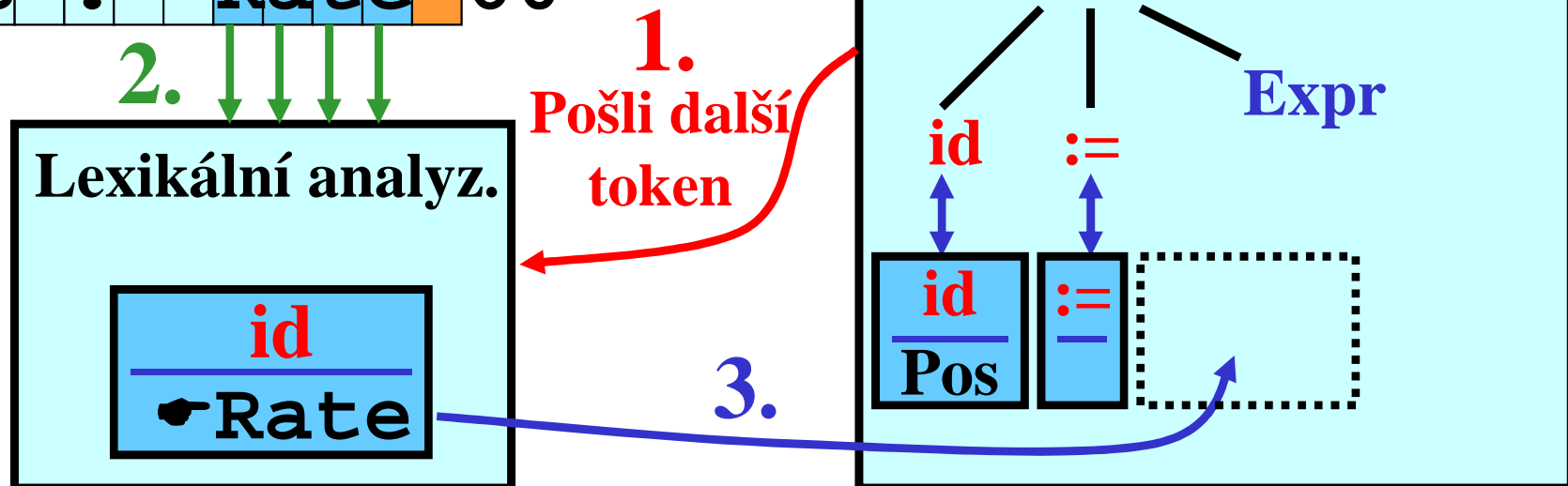
↓ Čti další znak

Příklad:

Zdrojový program:

Pos := Rate*60

Scanner: Činnost

Hlavní činnost

- rozpoznání a klasifikace lexémů
 - reprezentace lexému pomocí tokenů
-

Další činnosti

- odstranění komentářů a „prázdných míst“
- komunikace s tabulkou symbolů

Vztah k modelům pro regulární jazyky:

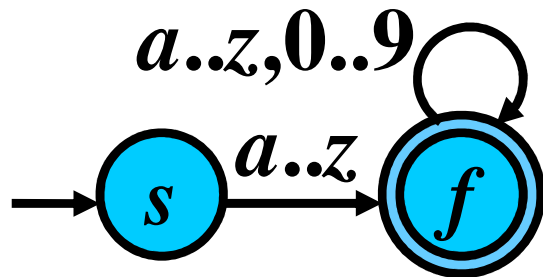
- **Regulární výrazy** specifikují lexémy
- Na **DKA** je založena implementace

Rozpoznávání lexémů pomocí DKA 1/2

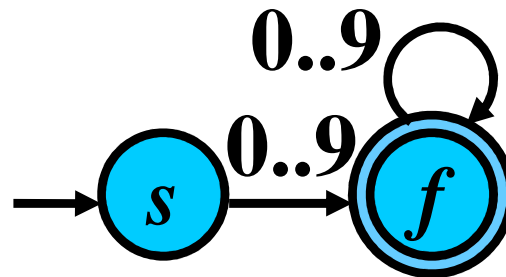
1) Rozpoznávání jednotlivých lexémů pomocí DKA:

Příklad:

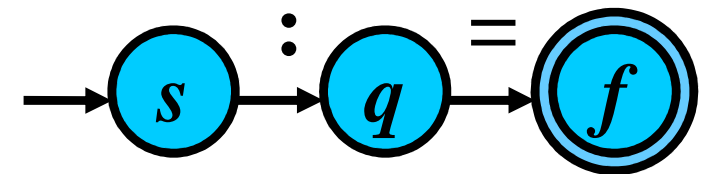
Identifikátor:

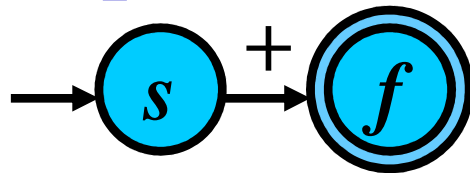
Celé číslo:

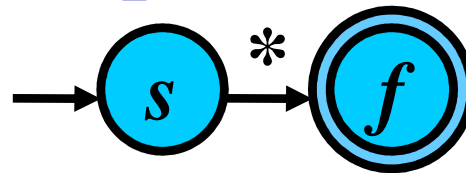
Přiřazení:

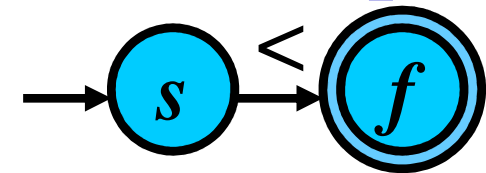
Operátor +:

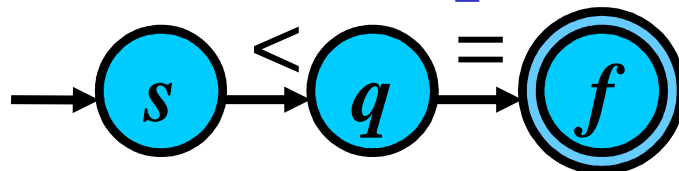
Operátor *:

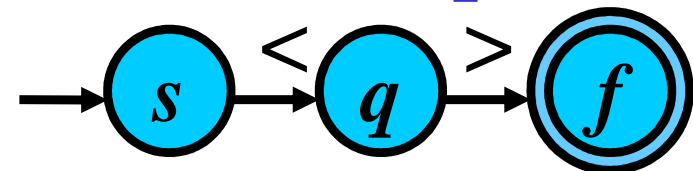
Relační op. <:

Relační op. <=:

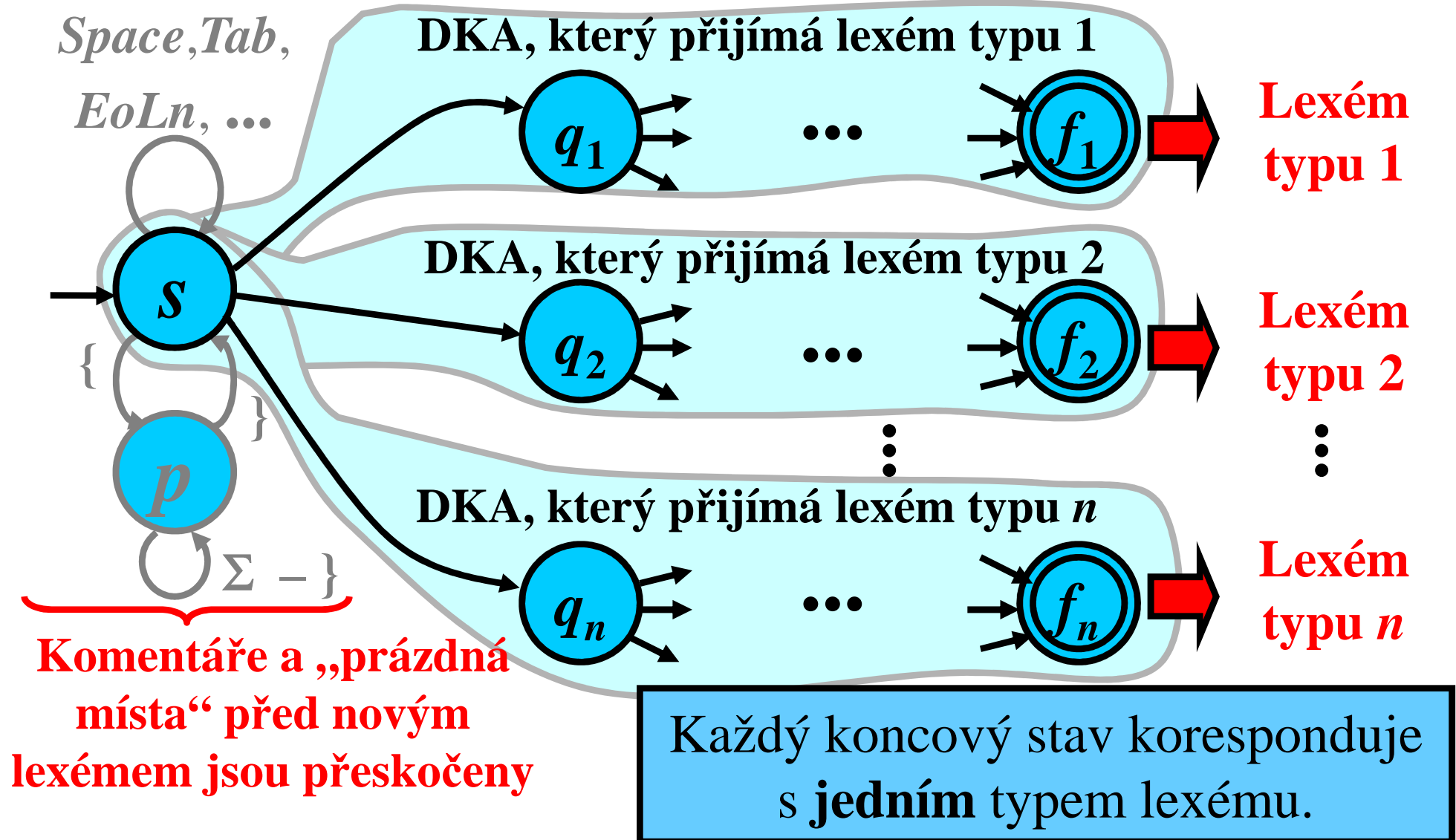

Relační op. <>:

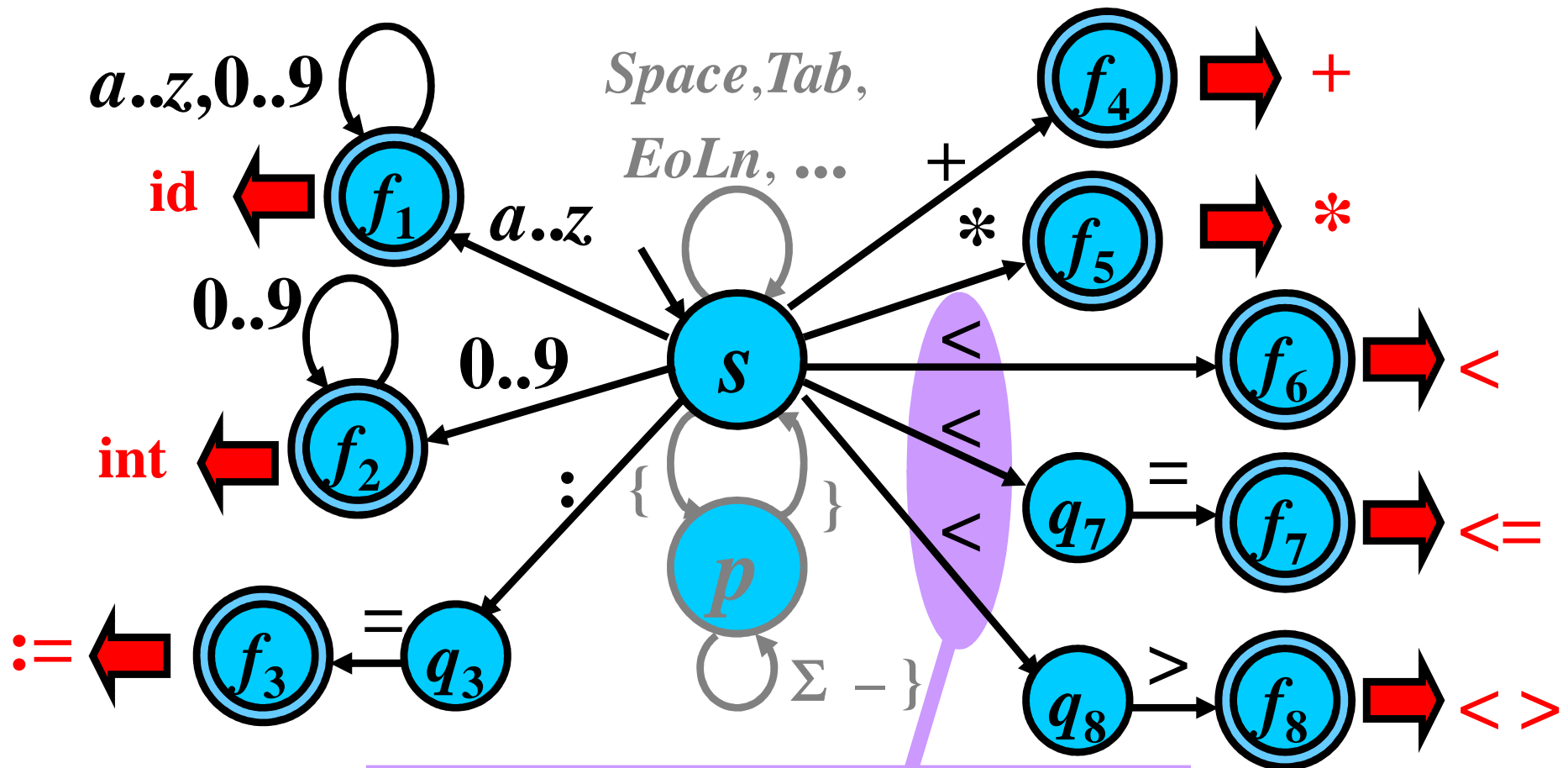
Rozpoznávání lexémů pomocí DKA 2/2

2) Konstrukce KA, který rozpoznává všechny lexémy:

DKA přijímací lexémy: Příklad 1/2

- KA, který přijímá následující lexémy:
identifikátory, celá čísla, $:=$, $+$, $*$, $<$, $<=$, $<>$

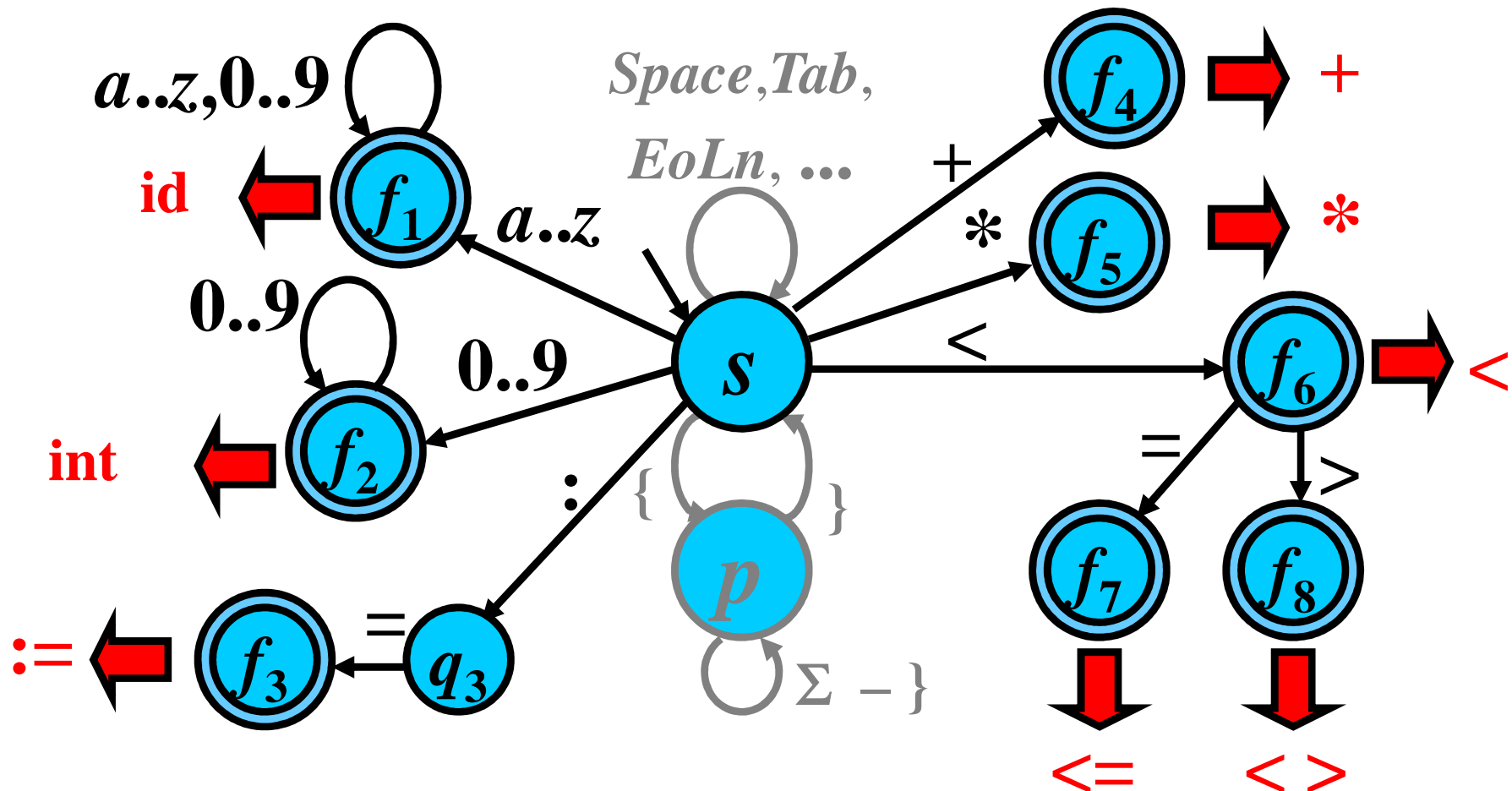

Převést tento KA na DKA.

DKA přijímací lexémy: Příklad 2/2

- Ekvivalentní DKA:

identifikátory, celá čísla, $:=$, $+$, $*$, $<$, $<=$, $<>$

Algoritmus: Určení typu lexému

- **Vstup:** DKA M rozpoznávající lexémy
 - **Výstup:** typ lexému
-

- **Metoda:**

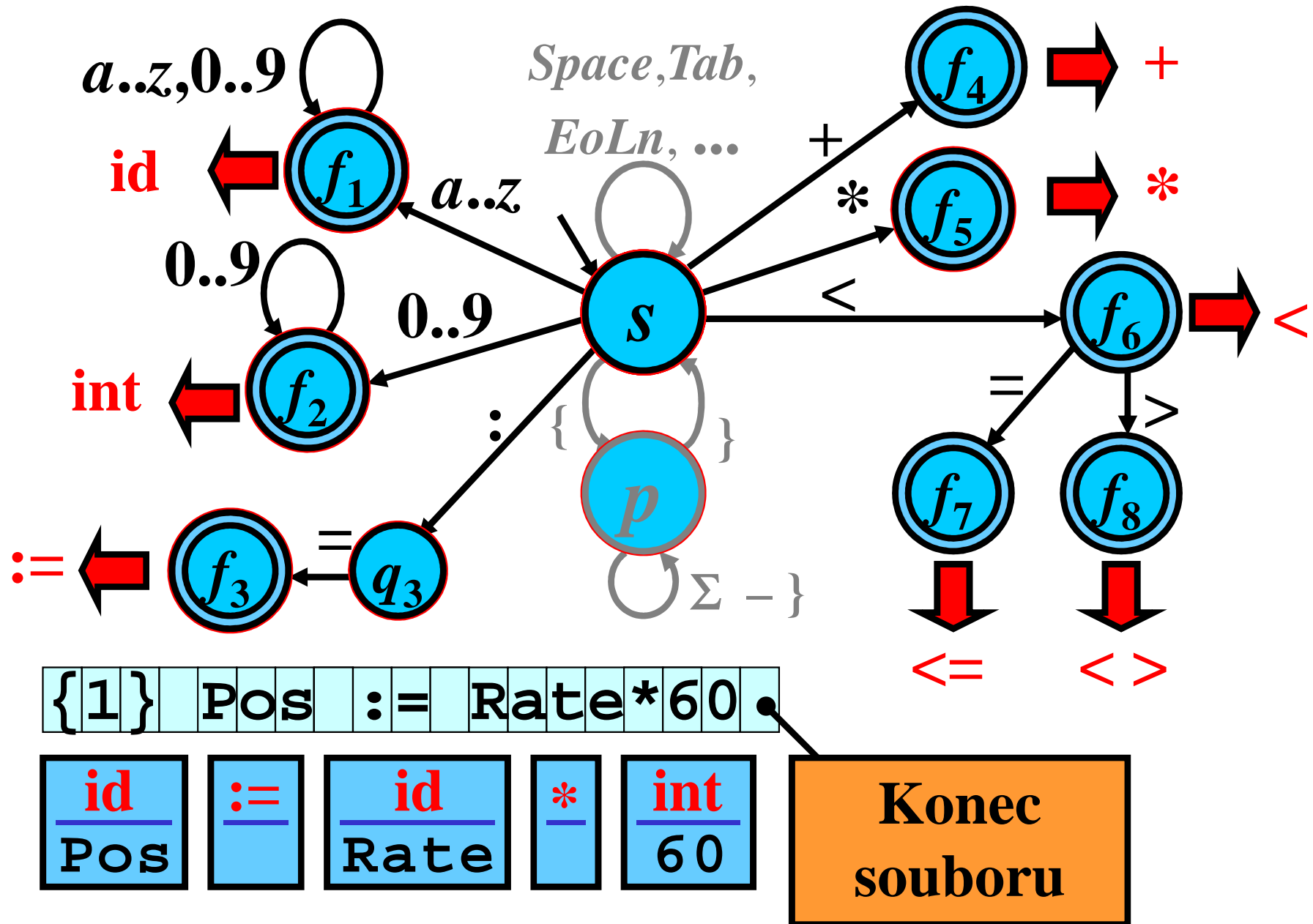
- while a je další znak ze zdrojového programu
and M může udělat přechod se symbolem a do:

- přečti a
- udělej přechod v M pro symbol a

- if M je v koncovém stavu then
urči typ lexému, který koresponduje danému
koncovému stavu

else zahlas lexikální chybu (napiš zprávu atd.)

Určení typu lexému: Příklad

Implementace DKA 1/10

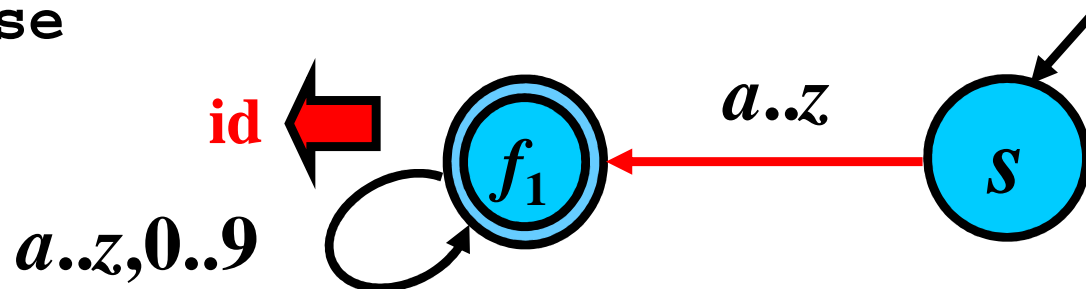
```

procedure get_Next-Token(var TOKEN: ....);

...                                     {deklarace, ...}

str      := '';                       {čtený řetězec}
state    := s;                       {aktuální stav}
repeat
    symbol = getchar();               {čtení dalšího znaku}
    case state of
        s : begin                     {počáteční stav}
            if symbol in ['a'..'z'] then
                begin
                    state := f1;       {identifikátor}
                    str    := symbol;
                end else

```


Implementace DKA 2/10

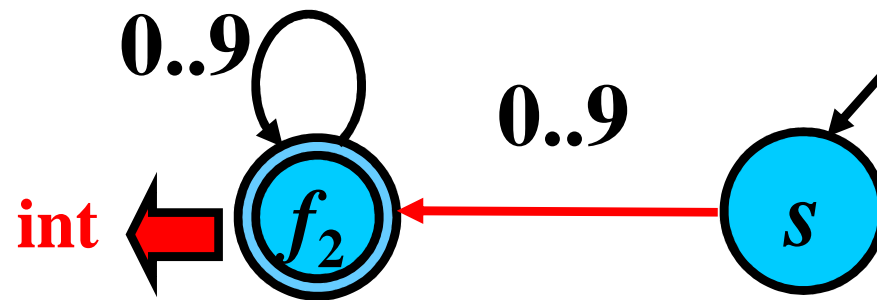
```

case state of
  s : begin                                {počáteční stav}

    ...

    if symbol in ['0'..'9'] then
    begin
      state := f2;                        {celé číslo}
      str   := symbol;
    end else

```

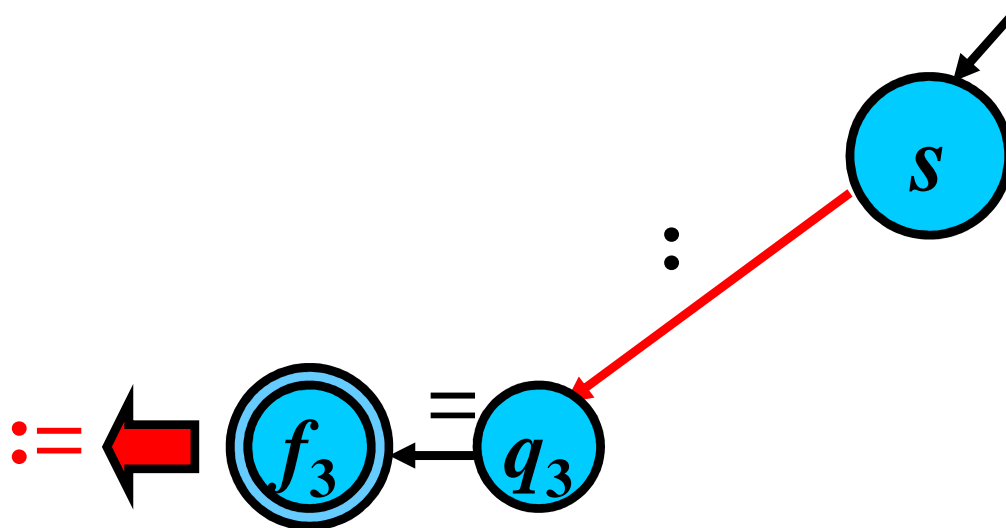

Implementace DKA 3/10

```
case state of
  s : begin                                {počáteční stav}
```

```
    ...
```

```
    if symbol = ':' then
      state := q3;                      {přiřazení}
    else
```


Implementace DKA 4/10

```
case state of
  s : begin                                {počáteční stav}
```

```
...
```

```
if symbol = '+' then
begin
```

```
  TOKEN := ADDITION;
```

```
  break;
```

```
end else
```

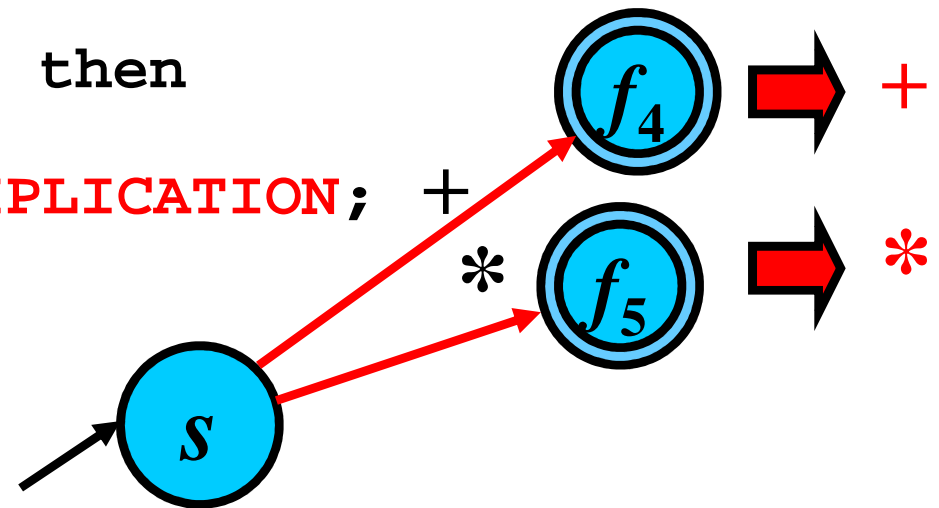
```
if symbol = '*' then
```

```
begin
```

```
  TOKEN := MULTIPLICATION;
```

```
  break;
```

```
end else
```


Implementace DKA 5/10

```
case state of
  s : begin
```

{**počáteční stav**}

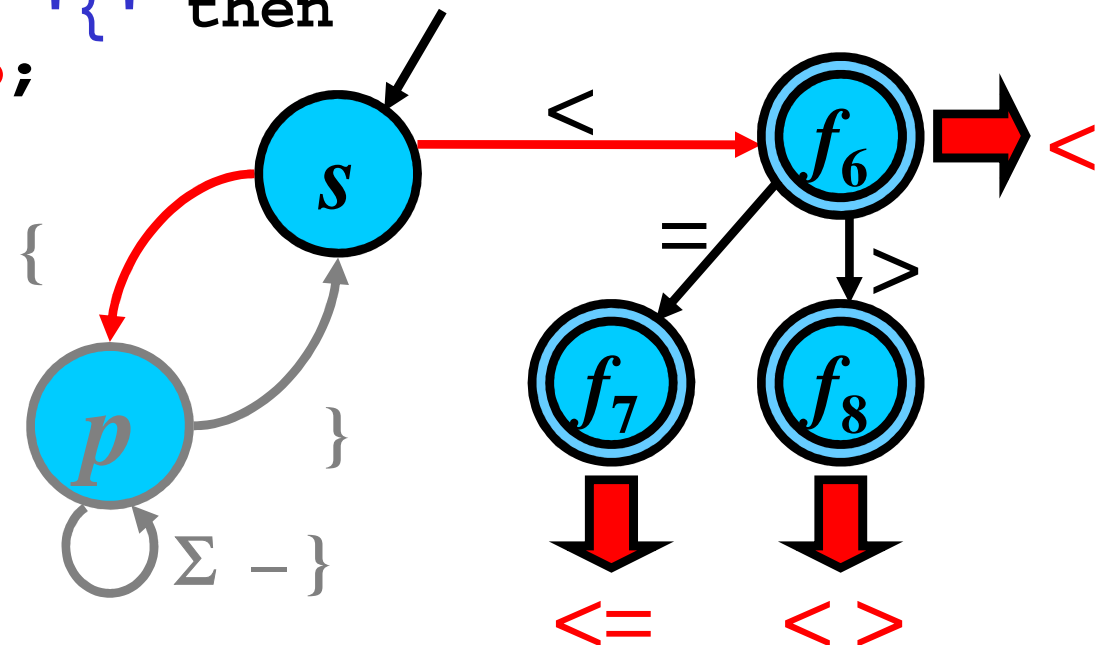
...

```
  if symbol = '<' then
    state := f6;
```

```
  else
```

```
    if symbol = '{' then
      state := p;
```

```
  end; {stav s}
```


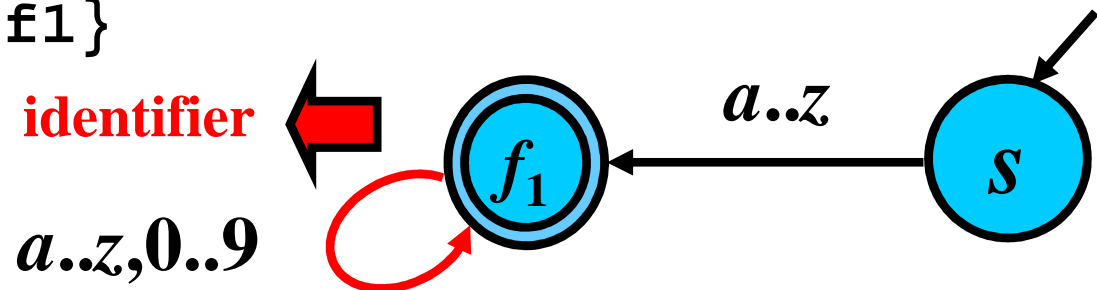
Implementace DKA 6/10

case **state** of

```

...
f1: begin                                {identifikátor}
    if symbol in ['a'..'z', '0'..'9'] then
        str := str + symbol;
    else
        begin
            ungetchar(symbol);           {návrat znaku}
            if is_keyword(str) then {klíčové slovo}
                TOKEN := get_keyword(str);
            else
                TOKEN := IDENTIFIER;
            break;
        end;
    end; {stav f1}
end;

```


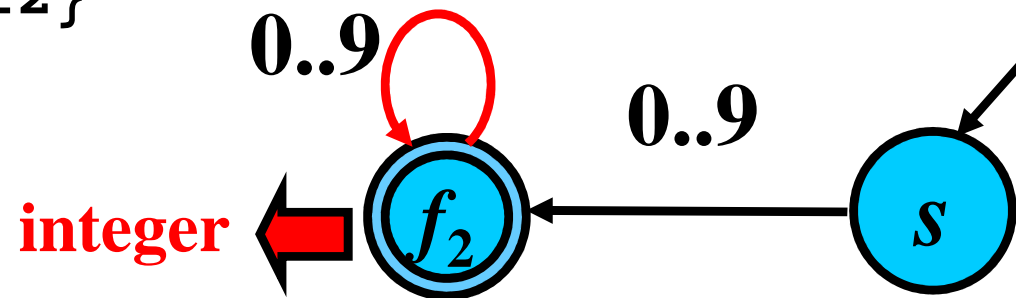
Implementace DKA 7/10

case **state** of

```

...
f2: begin                                {celé číslo}
    if symbol in ['0'..'9'] then
        str := str + symbol;
    else
        begin
            ungetchar(symbol);           {návrat znaku}
            TOKEN := INTEGER;
            {převod hodnoty str na integer}
            break;
        end;
    end;
end; {stav f2}

```


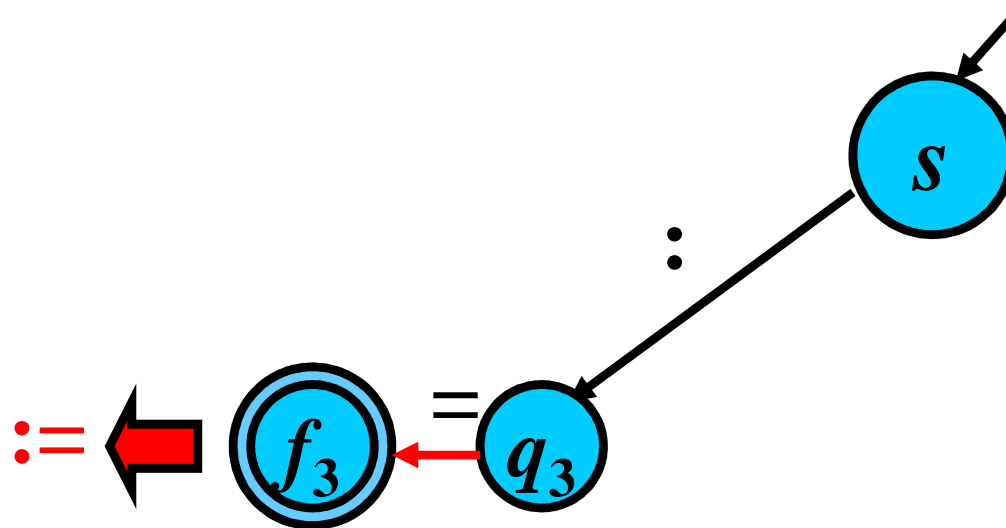
Implementace DKA 8/10

case **state** of

```

...
q3: begin                                {přiřazení}
    if symbol = '=' then
    begin
        TOKEN := ASSIGNMENT;
        break;
    end; {stav q3}

```


Implementace DKA 9/10

case **state** of

...

f6: begin

if symbol = '=' then

begin

TOKEN := **LEQ**; {<=}

break;

end else

if symbol = '>' then

begin

TOKEN := **NEQ**; {<>}

break;

end else

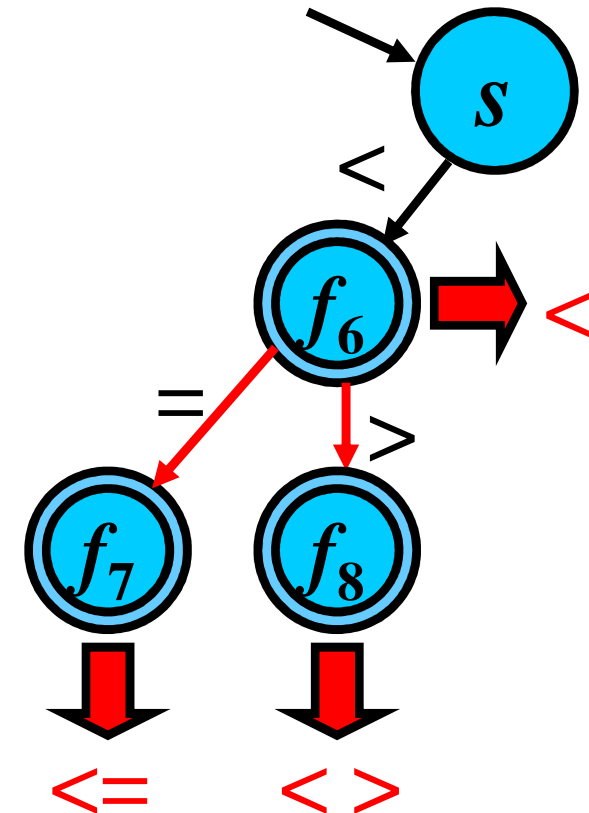
ungetchar(symbol); {návrat symbolu}

TOKEN := **LTN**; {<}

break;

end;

end; {stav f6}

Implementace DKA 10/10

case **state** of

```

...
p : begin
    if symbol = '}' then
        state := s;
    end; {stav p}

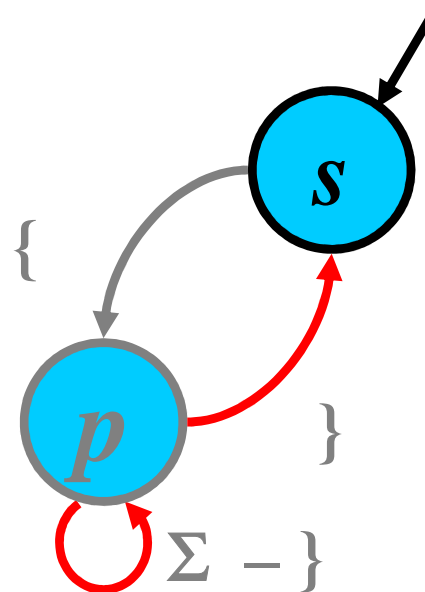
```

{**komentář**}
{počáteční stav}

until EOF;

...

end;

Tokeny v praxi

- Tokeny reprezentují každý lexém ze zdrojového programu jednotně. Obecně tvar tokenu je:

[**type**, **attribute**]

-
- 1) Atributy tokenu mohou být rozdílné:

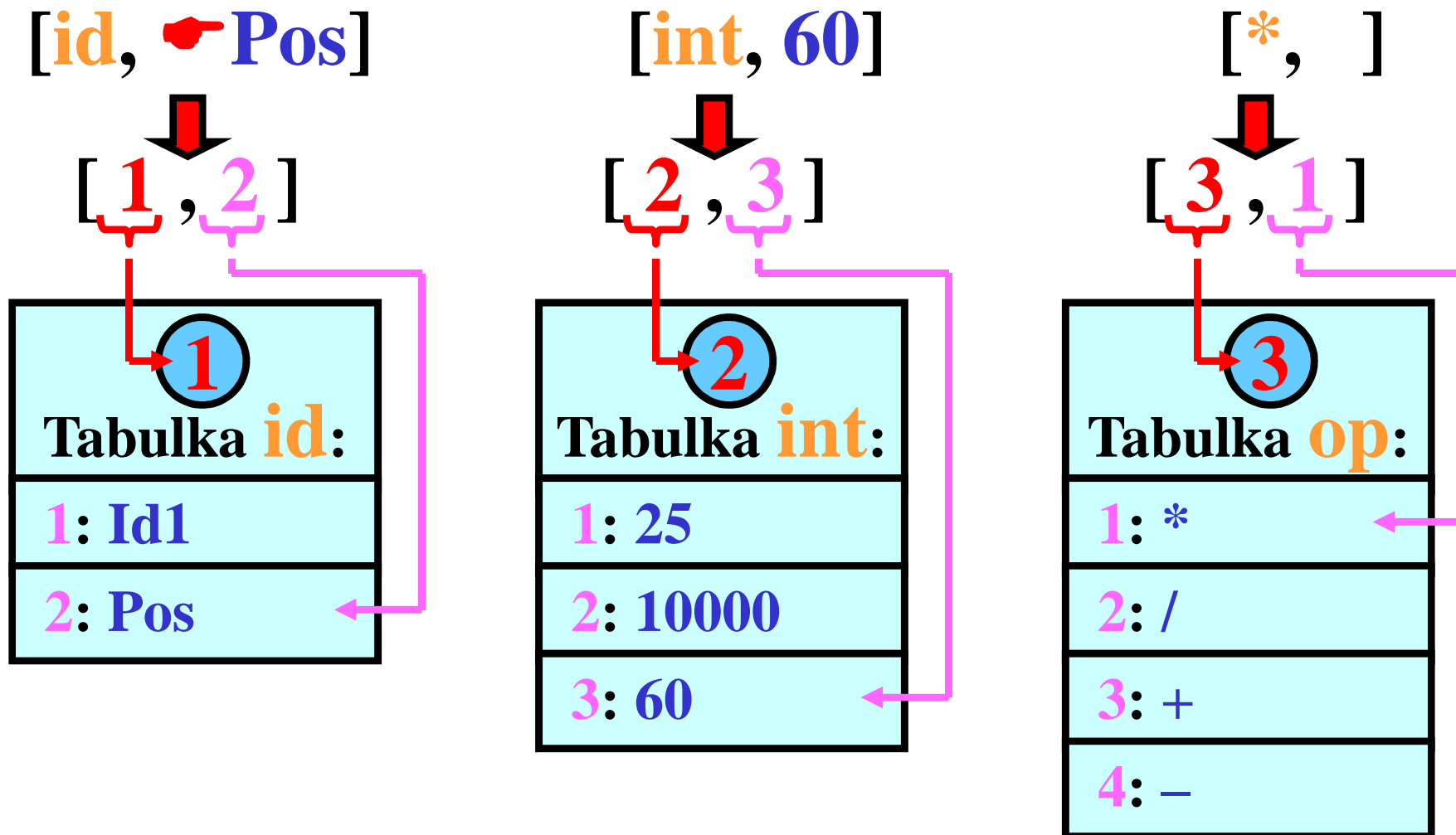
[id , Pos],	[int , 60],	[* ,]
ukazatel	celé číslo	nic

-
- 2) Atributy tokenu mají stejný typ:

[1 , 2],	[2 , 3],	[3 , 1]
--------------------------	--------------------------	-------------------------

Pozn.: V praxi se používají většinou rozdílné atributy.

Řešení stejného typu atributů

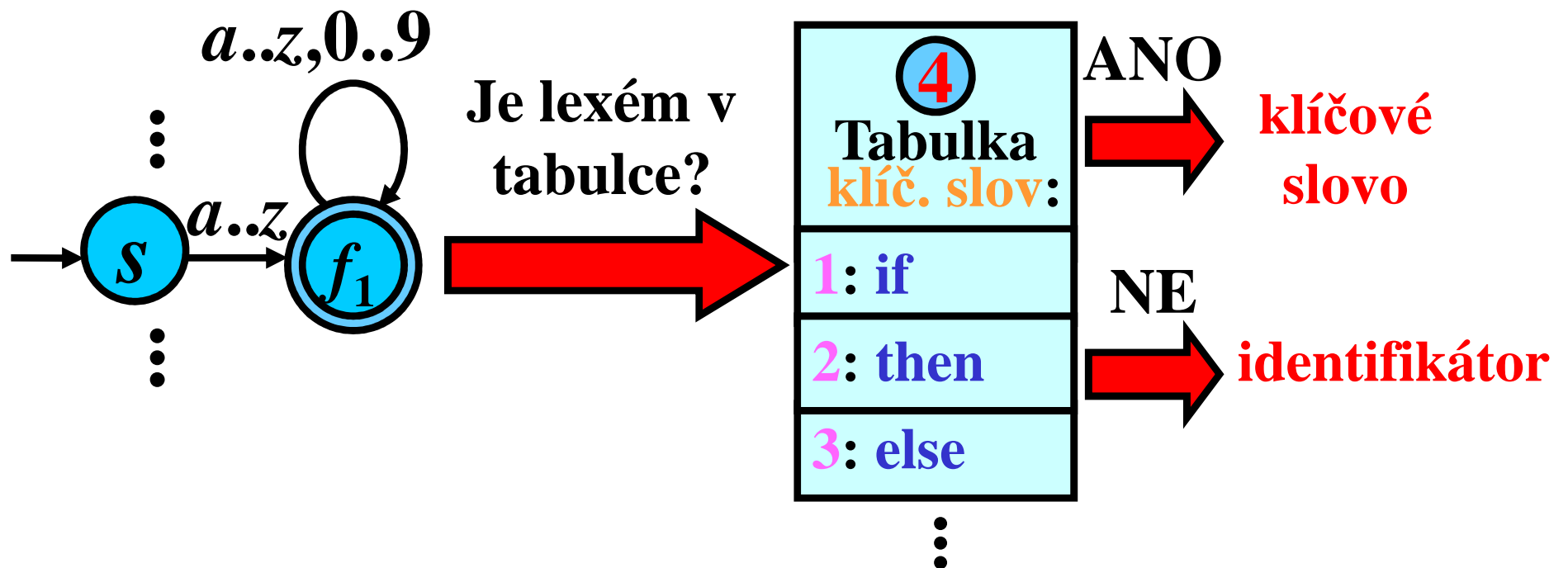
Uniformní forma tokenů: [1, 2]; [2, 3]; [3, 1]
Homogenní struktura

Identifikátory × Klíčová slova

Otázka: Jak rozlišit identifikátory od klíčových slov?

if → **klíčové slovo** × **ifj** → **identifikátor**

Odpověď: Pomocí tabulky klíčových slov.
(Tokeny mají stejný typ)

Tabulka symbolů (tabulka identif.)

Praktický problém:

1) Krátký identifikátor:

- Prázdná místa v paměti (-)

2) Dlouhý identifikátor:

- $\text{Length}(\text{Id}) \leq n$

Tabulka symbolů:

	1.	2.	3.	4.	5.	...	$n.$
1:	Id	1	-	-	-	...	-
2:	Pos	-	-	-	-	...	-
3:	X	-	-	-	-	...	-
	⋮						⋮

Řešení:

Tabulka symbolů

1:	•
2:	•
3:	•
	⋮

Id1#Pos#X#...

Tabulka symbolů: Struktura

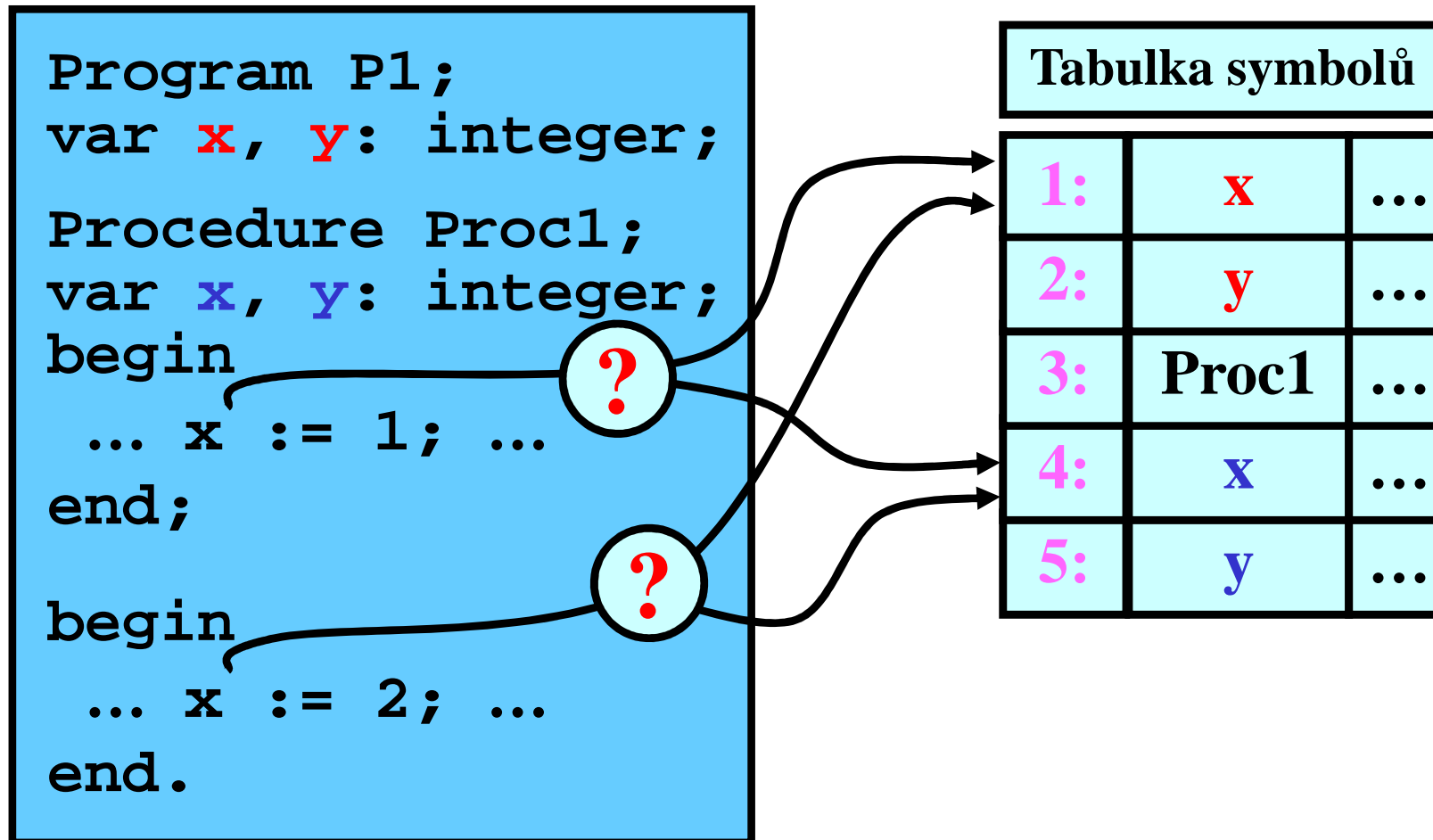
- Je potřeba uchovávat různé typy informací o identifikátorech v tabulce symbolů
 - **Proměnná**: jméno, typ, délka, ...
 - **Konstanta**: typ a hodnota konstanty
 - **Procedura**: počet a typ jednotlivých parametrů
 - \vdots

Struktura tabulky symbolů:

Tabulka symbolů		
	Název	Info
1:	Id1	Proměnná ; Typ: integer
2:	Pi	Konstanta ; Typ: real, Hodnota: 3.14159

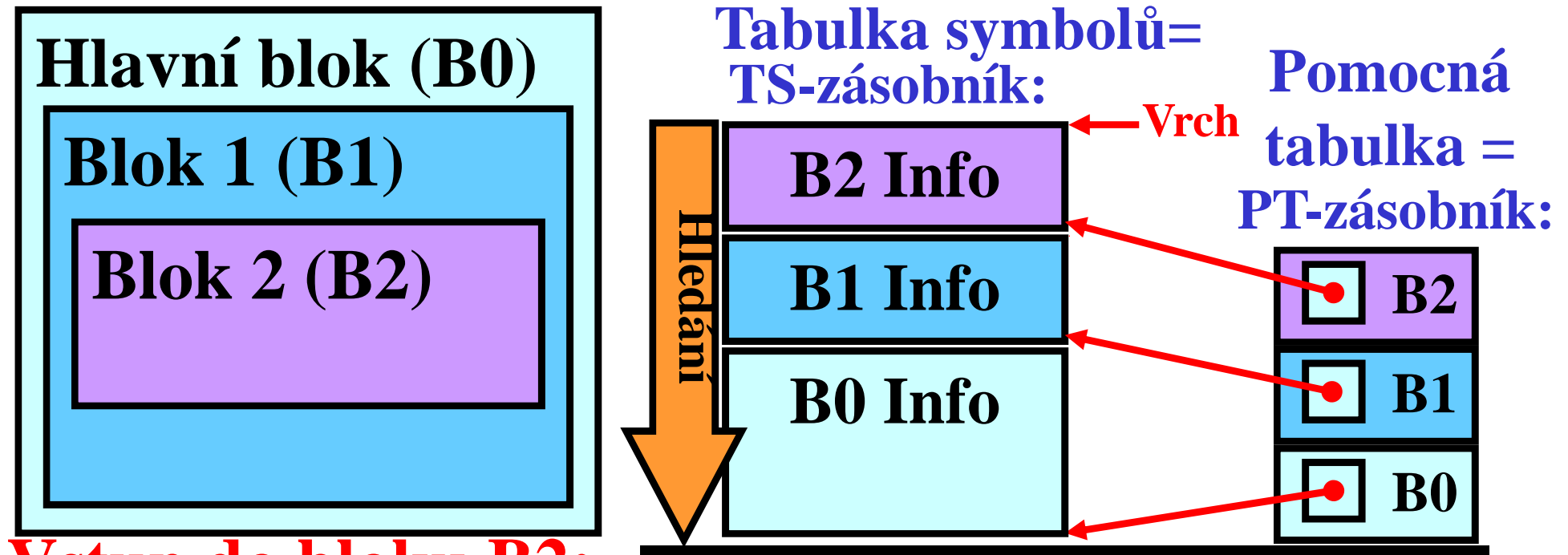
Zásobníková struktura tabulky symbolů

- Problém:**

- Řešení:** Zásobníková struktura TS

Zásobníková struktura

Vstup do bloku B2:

- Vlož ukazatel vrcholu TS-zásobníku na PT-zásobník

Výstup z bloku B2:

- Vrchol B1 Info se stane vrcholem TS-zásobníku
- Odtraň B2-ukazatel z vrcholu PT-zásobníku

Hledání v tabulce symbolů:

- Tabulku prohledávat z vrcholu směrem ke dnu zásobníku

Zásobníková struktura: Příklad

```

Program P1;
var x, y: integer;

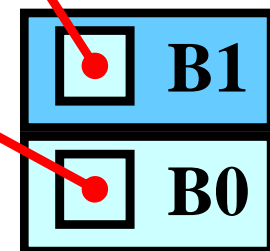
Procedure Proc1;
var x, y: integer;
begin
    ... x := 1; ...
end;

begin
    ... x := 2; ...
end.

```

Tabulka symbolů:

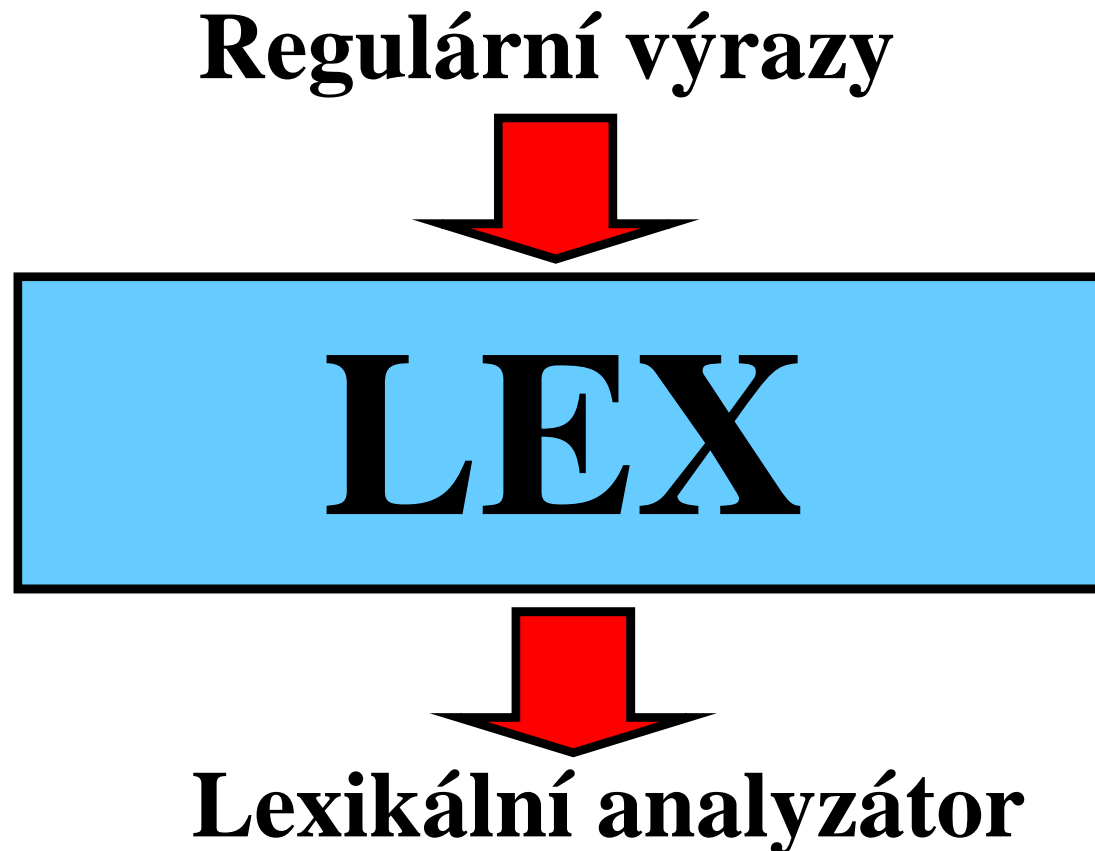
5:	y	...
4:	x	...
3:	Proc1	...
2:	y	...
1:	x	...
Tabulka symbolů		

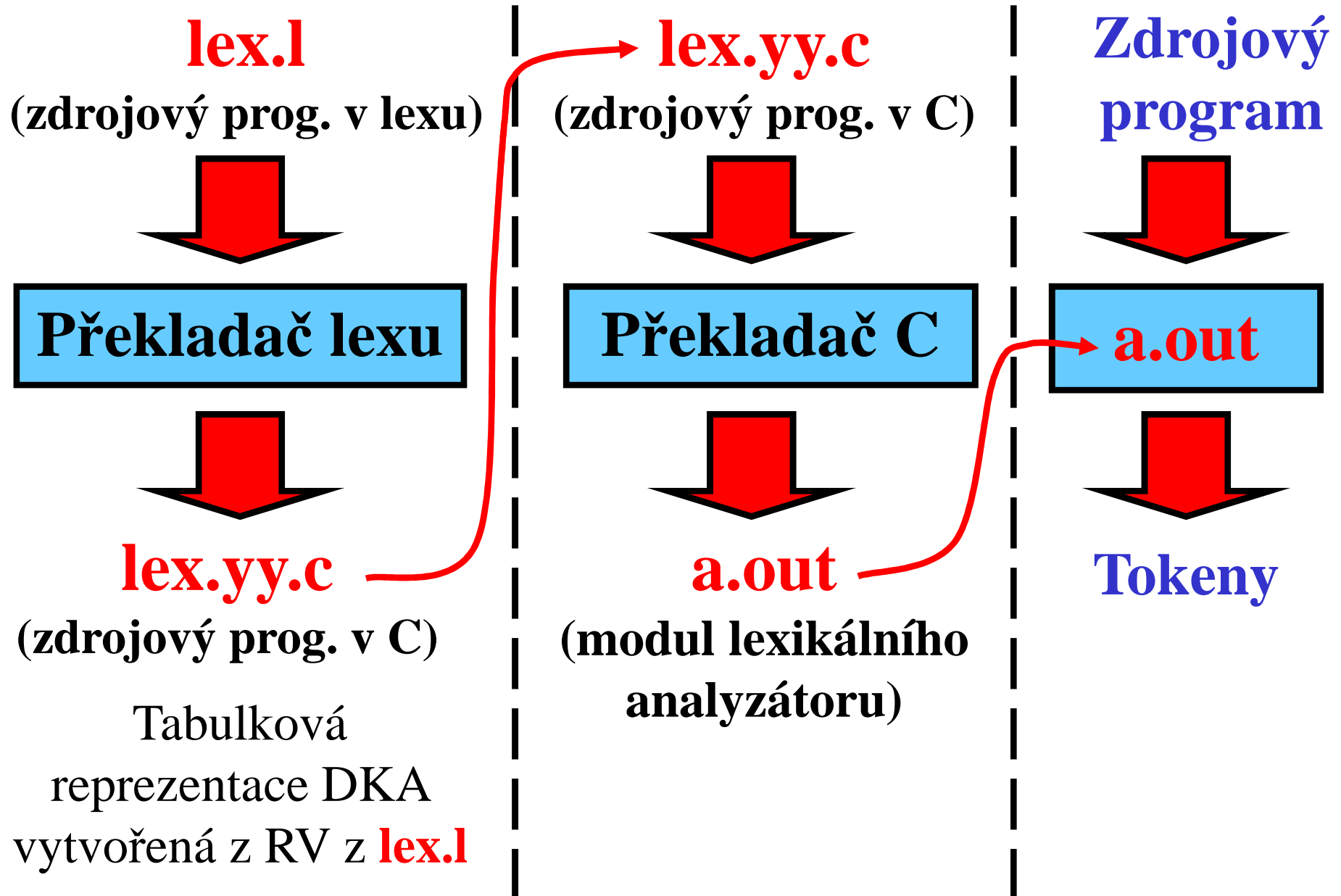
LEX: Hlavní myšlenka

- Automatické vytvoření **lexikálního analyzátoru** z **RV**
 - Lex jako překladač × Lex jako jazyk
-

Ilustrace:

LEX: Fáze kompilace

Struktura zdrojového programu v LEXu

/* Sekce I: Deklarace */

d_1, d_2, \dots, d_i

%% **/* Konec sekce I*/**

/* Sekce II: Překládová pravidla */

r_1, r_2, \dots, r_j

%% **/* Konec sekce II*/**

/* Sekce III: Pomocné procedury */

p_1, p_2, \dots, p_k

Základní regulární výrazy v LEXu

RV v LEXu	Ekvivalentní RV v teorii formálních jazyků
a	<i>a</i>
rs	<i>r.S</i>
r s	<i>r + s</i>
r*	<i>r*</i>
r+	<i>r⁺</i>
r?	<i>r + ε</i>
[a-z]	<i>a + b + c + ... + z</i>
[0-9]	<i>0 + 1 + 2 + ... + 9</i>

Sekce I: Deklarace

- 1) Definice konstant = typů tokenů
- 2) Definice jsou založeny na RV a jsou ve tvaru:

Nazev_RV RV
--

- **Nazev_RV** reprezentuje **RV**
 - {**Nazev_RV**} je odkaz na regulární výraz
- Nazev RV**, který může být použit v dalších RV.

Příklad:

```

#define    IF      256    /* konstanta pro IF */
#define    THEN    257    /* konstanta pro THEN */
#define    ID      258    /* konstanta pro ID */
#define    INT     259    /* konstanta pro NUM */
letter    [a-z]
digit     [0-9]
id         {letter}({letter}|{digit})*
integer    {digit}+
  
```


Sekce II: Překládová pravidla

- Překládová pravidla jsou tvaru:

RV

Akce

- **Akce** je podprogram, který je zavolán, pokud **RV** popisuje aktuální lexém

Příklad:

```
if          return(IF);
then        return(THEN);
{id}        { yylval = install_id();
              return(ID); }
{integer}   { yylval = install_int();
              return(INT); }
```

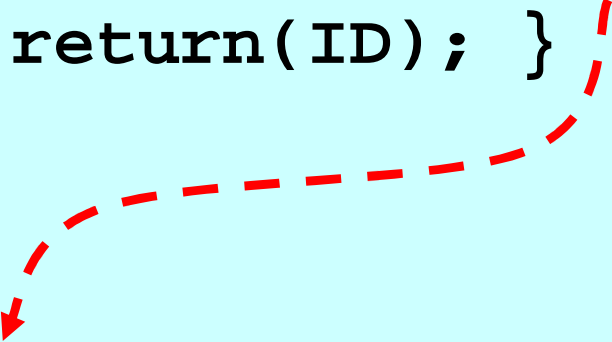
yylval: hodnota vrácená `install_id()` = atribut tokenu

Sekce III: Pomocné procedury

- Pomocné procedury jsou potřeba pro překladová pravidla

Příklad:

```
...  
{id}      { yylval = install_id();  
           return(ID); }  
...  
%%  
...  
int install_id() {  
    /* Procedura, která vloží lexém do tabulky  
       symbolů a vrátí na něj ukazatel */  
    /* Proměnná yytext obsahuje načtený lexém */  
}  
...
```


Zdrojový program v LEXu

```

#define IF 256 /* konstanta pro IF */
#define THEN 257 /* konstanta pro THEN */
#define ID 258 /* konstanta pro ID */
#define INT 259 /* konstanta pro NUM */
int yylval; /* yylval je viditelná pro parser */
letter [a-z]
digit [0-9]
id {letter}({letter}|{digit})*
integer {digit}+
%%
if return(IF);
then return(THEN);
{id} {yylval = install_id();return(ID);}
{integer} {yylval = install_int();return(INT);}
%%
int install_id() { ... }
int install_int() { ... }

```